

IN HET LICHT VAN

CUYP

AELBERT CUYP &

GAINSBOROUGH

CONSTABLE

TURNER

I N H E T L I C H T V A N

CUYP

A E L B E R T C U Y P &

G A I N S B O R O U G H

C O N S T A B L E

T U R N E R

Met bijdragen van

DAVID BLAYNEY BROWN

JOHN CHU

MARK EVANS

RIEKE VAN LEEUWEN

QUIRINE VAN DER MEER MOHR

SANDER PAARLBERG

en anderen

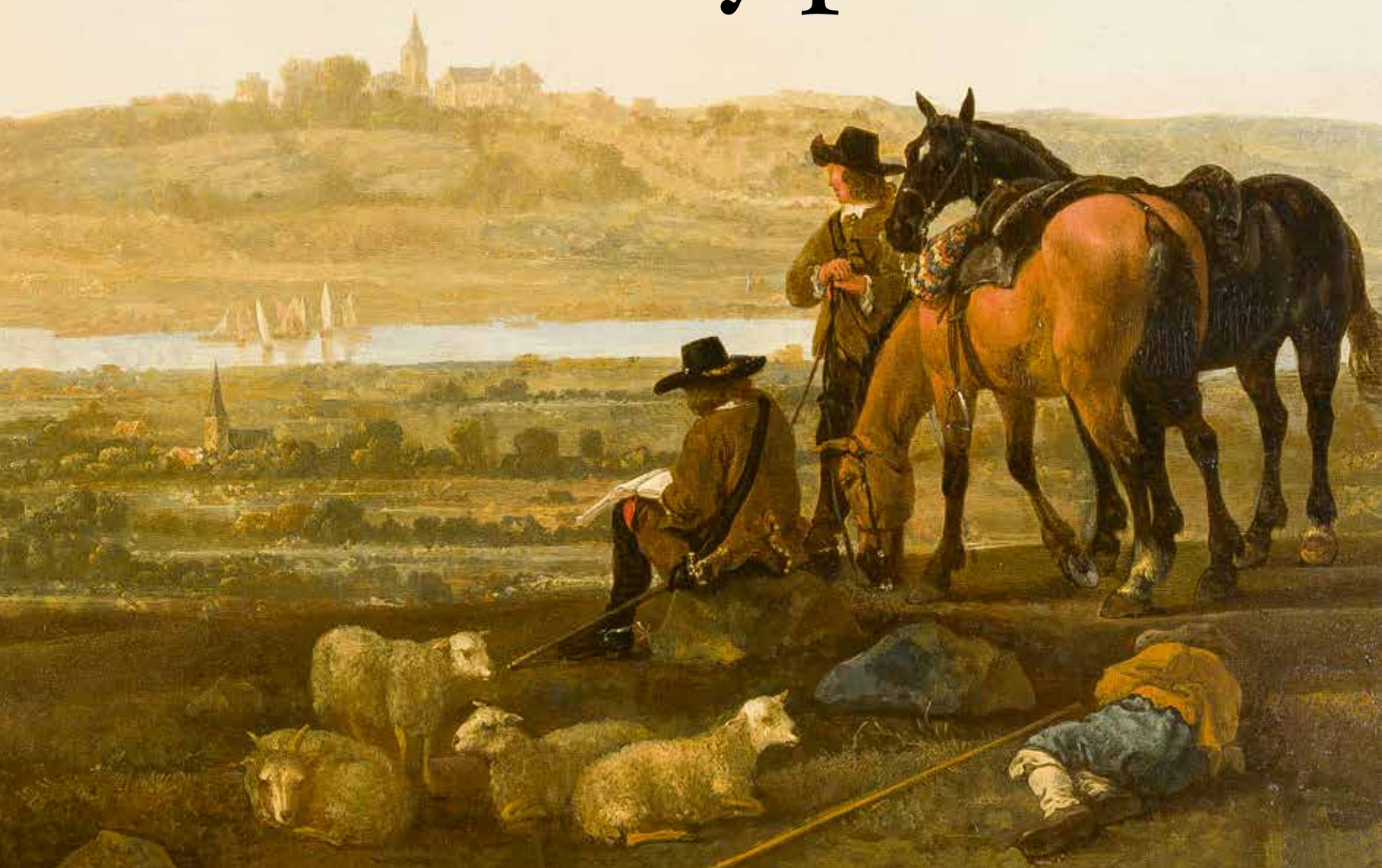
Onder redactie van

MARLIES ENKLAAR & SANDER PAARLBERG

DORDRECHTS MUSEUM

WBOOKS

De ontdekking van Cuyp

I

S A N D E R P A A R L B E R G

De in Dordrecht geboren schilder en schrijver Jan Veth (1864-1925) was een groot liefhebber van het werk van Aelbert Cuyp (1620-1691). Zijn vader Gerardus Huibert Veth was de eerste die uitvoerig archiefonderzoek deed naar de familie Cuyp,¹ en van hem erfde Jan in 1907 het curieuze portret van een 20-jarige eend dat Cuyp in 1647 schilderde (afb. 1 en cat.nr. 7). Hij had het al in mei 1896 in Delft gezien, waarna zijn vader tot aankoop overging. In een aantekeningenboekje met 'Cuyp' op de omslag beschreef de jonge Veth het als:

'een schilderijtje van Cuyp voorstellende een eend, zeer eenvoudig en zeer mooi kloek geschilderd; men zou zeggen Courbet in het Hollandsch. Het beest is en profil zittend tegen een donkeren grond. Het gitten oogje en de bek prachtig, vloeiend en vast. Het geheel bijna enkel zwart en wit. Op den voorgrond wat stroo en daartusschen als bolle repoussoir die het wit van de eend donziger en blanker maakt drie groote eieren.'²

Vervolgens nam Veth nauwkeurig het versje linksboven op het schilderij over met het aandoenlijke levensverhaal van de oude eend. De historicus Johan Huizinga benadrukte in de biografie van Jan Veth dat het paneeltje 'zijn bijzonder welgevallen had'.³

Het is een uniek en charmant dierstuk, maar niet een voorbeeld van een schilderij waarmee Cuyp beroemd is geworden. Jan Veth kende ook die meer karakteristieke monumentale landschappen en grootse stadsgezichten van zijn Dordtse voorganger, badend in gouden zonlicht, en had daarvoor evenveel waardering. Volgens hem behoorde Aelbert Cuyp in Nederland echter tot de minst bekende meesters onder de roemruchte zeventiende-eeuwse Hollandse schilders. Terwijl er genoeg gelegenheid was om Rembrandt, Frans Hals en Vermeer van nabij te bestuderen, zou men deze schilder, die hij meteen naast de drie grootmeesters plaatste, 'tevergeefs komen zoeken in zijn berooid vaderland'. In een gloedvol betoog voor herwaardering in eigen land schreef Veth

in 1897 over Cuyp: 'wie de Engelsche verzamelingen niet bezocht, kan, meen ik, nauwelijks recht begrip hebben van de werkelijke beteekenis van dezen grooten schilder'.⁴

Hoewel een van de late meesterwerken van Cuyp tegenwoordig in de eregalerij van het Rijksmuseum te bewonderen is (cat.nr. 28),⁵ blijft Veths opmerking actueel – en onbedoeld ook relevant – voor het onderwerp van deze catalogus en de bijbehorende tentoonstelling: Aelbert Cuyp en zijn impact op Britse schilders. Het merendeel van Cuyps belangrijkste schilderijen is namelijk nog altijd te vinden in Engelse verzamelingen. Bovendien is het belang of de 'werkelijke beteekenis' van Cuyps werk niet alleen af te meten aan de kwaliteit ervan, maar ook aan de invloed die het had op latere schilders. Deze tentoonstelling geeft voor het eerst een breed beeld van de invloed die Cuyp in Engeland heeft gehad en laat zien hoe

¹ AELBERT CUYP, *Portret van de 20-jarige eend Sijctghen*, 1647/50, paneel, 35 x 41,5 cm, Dordrecht, Dordrechts Museum

7 JACOB VAN STRIJ, *Landschap met geboorte en vee in de omgeving van Dordrecht*, paneel, 69,4 x 87,5 cm, Dordrecht, Dordrechts Museum

8 MICHEL VAN DEN BROEK, *Huize Dortwijk*, ca. 1837, paneel, 56 x 72,6 cm, Dordrecht, Dordrechts Museum (langdurig bruikleen van particulier)

9 EVERHARDUS KOSTER, *Aelbert Cuyp tekenend bij Dordrecht*, ca. 1854-1859, zwart krijt, 270 x 410 mm, Dordrecht, Dordrechts Museum

Rond Van Strij waren veel schilders in Dordrecht actief, zoals Adrianus van der Koogh, Willem de Klerk, Gillis Smak Gregoor, Hendrik Frederik Verheggen en Leendert de Koningh.²⁵ Zij allen maakten talloze schilderijen in de trant van Cuyp die geliefd waren in Nederland en soms speciaal voor de Engelse markt werden vervaardigd. Hoewel er binnenslands al snel geen goede voorbeelden van Cuyps werk meer voorhanden moeten zijn geweest, bleef hij populair en hield zijn invloed aan. Dat resulteerde onder andere in enkele geromantiseerde schilderijen, zoals we die ook kennen van gefantaseerde voorstellingen waarin de schilders Paulus Potter, Rembrandt en Jan Steen figureren.²⁶ De Dordtse kunstenaar en restaurator Michiel van den Broek (1776-1853) bracht in 1837 een van zijn schilderijen in voor de *Tentoonstelling van Levende Meesters* in Den Haag. Dat werk staat in de catalogus omschreven als: 'Het buitenverblijf Dortwijk, bij Dordrecht, zoo als het was, toen hetzelfde door den schilder Albert Cuijpe bewoond werd' (afb. 8).²⁷ In 1837 dacht men nog dat Cuyp op die buitenplaats had gewoond. Wel getuigt het stuk van een goede kennis van Cuyps werk en laat het tevens motieven zien die de zeventiende-eeuwer dikwijls gebruikte. Van den Broeks schilderij lijkt zelfs te verwijzen naar Cuyps *Laantje te Meerdervoort* in The Wallace Collection (afb. 4), vanwege de opbouw met een pad met koeien en ruiters langs een bommenrij, en een doorzicht naar de Grote Kerk van Dordrecht. Cuyp zelf is links in de voorstelling afgebeeld, gekleed in een zeventiende-eeuws zwart pak met hoed, bezig het bucolische tafereeltje voor hem te tekenen.

Everhardus Koster (1817-1892) werd vanwege zijn marines wel 'de Cuyp van onze dagen' genoemd en verbleef aan het einde van zijn leven in Dordrecht.²⁸ Hij bracht in 1854 een historiestuk in voor een tentoonstelling in Amsterdam, eveneens met een voorstelling van 'Albert Cuyp naar de natuur studerende in de omstreken zijner geboorteplaats Dordrecht', en daarnaast in 1859, voor een tentoonstelling in Den Haag, een werk met 'Albert Cuijpe in den vroegen morgen studerende'. Mogelijk ging het om een en hetzelfde schilderij.²⁹ Die laatste titel benadrukt Cuyps reputatie als schilder van zonsopgangen. Het motief van een tekenaar in de buitenlucht treffen we tevens aan in het oeuvre van Cuyp zelf (cat.nr. 22).³⁰ Koster's schilderij is helaas niet meer bekend, maar er bestaat nog wel een tekening van zijn hand die een voorstudie van dit stuk zou kunnen zijn geweest (afb. 9).³¹ Onmiskenbaar heeft hij stadsgezichten van Cuyp gekend, zoals het *Gezicht op Dordrecht te Kenwood House* (cat.nr. 26). Daarop is namelijk links eveneens een roeiboot te zien en – centraal – een groot schip waarvan de spiegel en de vlaggen prominent in beeld zijn gebracht. Toen Koster zijn geromantiseerde variant daarop schilderde, bevond het schilderij van Cuyp zich echter al in Engeland; het was toen eigendom van de derde markies van Lansdowne. Koster kan het daar evenwel hebben gezien, omdat hij Engeland in ieder geval in 1856 en 1857 bezocht.

'CUYP-LIKE'

Cuyp sprak in de negentiende eeuw hoe dan ook meer tot de verbeelding in Engeland dan in Nederland, al zijn op het Britse eiland niet op een vergelijkbare manier geromantiseerde historiestukken ontstaan.³² Wel opvallend is dat er veel voorstellingen van Britse interieurs met schilderijenverzamelingen – o.a. van tentoonstellingen – zijn getekend en geschilderd waarin werk van Cuyp aan de muur hangt.³³ Helemaal verwonderlijk is dat natuurlijk niet aangezien er door de Cuyp-gekte ook daadwerkelijk veel van zijn schilderijen in Groot-Brittannië te zien waren, onder andere in de British Institution en de Royal Academy in Londen. Vooral door de hier gehouden tentoonstellingen kregen veel kunstenaars de kans zijn werk te leren kennen.

Een van de mooiste voorbeelden van zo'n interieur is John Scarlett Davis' (1804-1845) *Interieur van de British Institution met daarop afgebeeld de tentoonstelling van oude meesters in 1829* (afb. 10).³⁴ Rechts is Cuyps *Landschap met koeien en melkmeid* te zien dat tegenwoordig in het Norton Simon Museum in Pasadena hangt (afb. 11). Een ander mooi voorbeeld is een cartoon door de Britse illustrator John Leech (1817-1864) van een naïeve bezoeker aan de National Gallery die juist schilderijen van Cuyp bekijkt (afb. 13). De grap die gemaakt wordt over de jaartallen op het bordje heeft niets met Cuyp te maken, maar laat wel zien hoe lang na Houbraken nog het verkeerde geboorte- en sterfjaar van Cuyp werden gebruikt. Uiteindelijk zou de vader van Jan Veth de juiste gegevens in het archief vinden en in 1884 publiceren.

10 JOHN SCARLETT DAVIS,
*Interieur van de British Institution
Gallery, 1829*, doek, 113 x 142,2 cm,
New Haven, Yale Center for
British Art, Paul Mellon Collection

Storm boven de Maas bij Dordrecht

ca. 1645-1650

Rechtsonder: A. *cuyp*
 Paneel, 49,8 x 74,7 cm
 Londen, The National Gallery,
 inv.nr. NG6405

HERKOMST

Veiling Londen (Hobbs), 23 februari 1764, nr. 57 (voor £32.006 verkocht, waarschijnlijk aan Michael Bryan); diens veiling Londen (Cox, Burrell & Foster), 17-18 mei 1798, nr. 18; Sir Francis en Sir Thomas Baring, Bt. (inv.nr. 12); in 1814 met de collectie Baring verkocht aan de Prince Regent; Prince Regent, Carlton House, Londen (ontvangen op 6 mei 1814); veiling Londen (Christie's), 29 juni 1814, nr. 56 (voor £84 verkocht aan Norton); Francis Jordan, 1823; in 1844 verkocht aan Thomas Barber, Cheltenham; veiling Londen (Christie's), 5 mei 1862, nr. 54 (voor £66.3 verkocht aan Peacock); verkocht aan ksth. P. & D. Colnaghi, Londen; in april 1886 voor £262.15 verkocht aan William C. Alexander, Aubrey House, Londen; nagelaten aan diens dochters Rachel F. en Jean I. Alexander; door hen nagelaten aan het museum, 1972¹

TENTOONSTELLINGEN

Liverpool 1823, nr. 53; RA 1887, nr. 50;
 Londen 1929, nr. 291; Dordrecht 1977-1978,
 nr. 28; Washington/Londen/Amsterdam
 2001-2002, nr. 18 (met eerdere tentoon-
 stellingen en literatuur)

LITERATUUR

Reiss 1975, nr. 101; Maclaren & Brown 1991,
 nr. 6405; Chong 1992, nr. 119

worden, maar niet gebeeldhouwd, voerde de kunsttheoreticus en schilder Philips Angel in 1641 op als argument voor de stelling dat de schilderkunst superieur is aan de overige kunstvormen.³ Door dit soort opvattingen zal het prestige van de geschilderde onweerslucht flink zijn toegenomen.

Volgens het negentiende-eeuwse *Saturday Magazine*, een Engels tijdschrift voor de arbeidersklasse, schilderde Cuyp nooit stormachtige landschappen, omdat hem alleen de 'quiet poetry of nature' kon bekoren; aan donderwolven zou de schilder zelfs een hekel hebben gehad.⁴ De schrijver van dat artikel was duidelijk niet bekend met het onderhavige schilderij, dat zich toen al bijna een eeuw in Engelse privécollecties bevond. Dat de 'serene' Cuyps in die collecties weliswaar veel talrijker waren, zal een van de verklaringen zijn voor deze misvatting over Cuyps oeuvre. Toch werden ook zijn – zeldzame – stormlandschappen in Engeland bewonderd. Cuyps *Gezicht op Dordrecht bij onweer*, dat in 1802 op een veiling in Londen werd aangeboden, werd bijvoorbeeld geprezen om 'the sublime effect of the bursting of a cloud surcharged with electric fluid' (afb. 9 op p. 136).⁵ De Engelse landschapschilder John Constable was een groot bewonderaar van dat schilderij (zie hierover het essay van Mark Evans, p. 136-137).

Dat niet alle Engelse verzamelaars Cuyps stormachtige landschappen konden waarderen, blijkt o.a. uit de herkomstgeschiedenis van dit schilderij. In 1814 maakte het deel uit van de schilderijencollectie van de bankier en politicus Sir Thomas Baring. In hetzelfde jaar kocht de Engelse kroonprins deze verzameling *en bloc* op, maar nog geen twee maanden na ontvangst liet hij alweer een deel ervan bij Christie's veilen, waaronder ook dit werk van Cuyp.⁶ De vier 'serene' Cuyps uit de collectie Baring behield hij wel. Het typeert de smaak van de kroonprins, die van zonovergoten italianiserende landschappen hield.

LM Net als aan het nachtstuk (cat.nr. 2), waagde Aelbert Cuyp zich een enkele maal aan een stormachtig landschap. In dit onstuimige riviergezicht kijken we vanaf de Meerdervoordijk uit over de Oude Maas, richting Dordrecht (vgl. met afb. 4 op p. 14). Van links naar rechts wordt de lucht steeds donkerder. Op het voorplan zien we een smalschip dat vervaarlijk ver zijwaarts helt. Het achterstevan en de schuimkoppen bij de boeg vangen nog net wat zonlicht, evenals het opgebolde zeil. Rechts zetten witgouden bliksemflitsen de stad Dordrecht aan de einder in een lichte gloed.

De invloed van Jan van Goyen, zoals aanwezig in het vroege werk van Cuyp (vgl. met cat.nr. 1), is hier terug te vinden in de losse penseelvoering en de uitbeelding van dramatische weersomstandigheden.² Dat onweer en bliksem geschilderd kunnen

-
- 1 Smith 1972, nr. 834, p. 630-634.
 - 2 Vgl. bijv. met Van Goyens verwante *Riviergezicht met onweer* uit 1641, M.H. De Young Memorial Museum, San Francisco.
 - 3 Eerst in een voordracht in 1641, daarna in Angel 1642.
 - 4 *The Saturday Magazine* (1842), nr. 658, p. 130-131.
 - 5 Nu in de Emil Bührle Collection, Zürich. Veiling Londen (Coxe, Burrell & Foster), 25 mei 1802, nr. 69. Chong 1992, nr. 61.
 - 6 White 2015, p. 44-47, 521-522 (Appendix 1).

Gezicht op Dordrecht met vee en een melkmeid ('The Large Dort')

ca. 1650

Rechtsonder restanten van een signatuur
Doek, 157,5 x 197 cm
Londen, The National Gallery,
inv.nr. NG961

HERKOMST

Mogelijk Earl of Bristol, Bishop of Derry;
Sir Henry Hervey Bruce, Down Hill,
Londonderry, 1823; diens veiling Londen
(Christie's), 30 juni 1849, nr. 91 (voor £735
verkocht aan Thomas B. Brown); ksth.
Thomas B. Brown, Londen; diens veiling
Londen (Phillips), 20 mei 1856, nr. 69
(voor 1.575 gns verkocht aan Pearce voor
Wynn Ellis); Wynn Ellis, Londen;
diens legaat aan het museum, 1876

TENTOONSTELLINGEN

BI 1858, nr. 72; RA 1871, nr. 232

LITERATUUR

Reiss 1975, nr. 83; Chong 1988, p. 77-78,
afb. 75; MacLaren & Brown 1991,
nr. 961, afb. 78; Chong 1992, nr. 114 (met
eerdere literatuur en tentoonstellingen);
Jensen Adams 2002, p. 59-62, afb. 2.15;
Spring & Keith 2009

1 REINIER VAN PERSIJN naar JACOB GERRITZ.
CUYP, *Boer en melkmeid in een stal*, titelprint (1) uit de
serie *Diversa Animalia Quadrupedia*, 1641, gravure,
129 x 198 mm, Dordrecht, Dordrechts Museum

SP De monumentale weergave van vier koeien en een melkmeid tegen de achtergrond van Dordrecht kan moeilijk anders worden opgevat dan een verheerlijking van het boerenleven en het economische belang daarvan voor de stad.¹ Dit stadsgezicht vanaf de landzijde benadrukt de voor Dordrecht en omstreken nieuwe veeteelt en zuivelindustrie, mogelijk gemaakt door grootschalige inpoldering van de door de St. Elisabethsvloed in 1421 ondergelopen gebieden. Op vergelijkbare wijze laten Cuyp's stadsgezichten vanaf het water de voor Dordrecht belangrijke houthandel, visvangst en scheepvaart zien (zie cat.nrs. 25 en 26).² Een belangrijke voorloper van deze stadsgezichten van Cuyp was Adam Willaerts' panorama van Dordrecht dat in het stadhuis hing en alle denkbare aspecten toont waaraan de stad haar welvaart dankte.³ Cuyp bracht deze stedelijke trots naar de woonhuizen van zijn rijke klanten, waarvan sommigen wellicht land bezaten en belangen hadden in de afgebeelde industrie.

Of men de gezonde, vruchtbare koeien hier ook als symbolen voor de welvarende jonge republiek zag, ligt minder voor de hand, maar zeker is dat Cuyp in Dordrecht veel succes had met zijn veestukken en stalinterieurs (zie cat.nrs. 5, 6, 8, 13, 15, 16a-b, 20 en 32). Het eenvoudige landleven was populair en werd al verheerlijkt in het werk van Aelberts vader Jacob Cuyp. Op de titelprint van zijn

prentenreeks *Diversa Animalia Quadrupedia* is een melkmeid met haar attributen te zien (afb. 1), zoals Aelbert Cuyp die ook heeft weergegeven op dit schilderij. Vader en zoon Cuyp portretteerden hun klanten en kinderen zelfs als herders en herderinnen in een landschap, ter verheerlijking van het landleven.⁴

In de negentiende eeuw was het schilderij in het bezit van de zijdehandelaar en politicus Wynn Ellis (1790-1875), die zijn collectie naliet aan de National Gallery in Londen. Het werd de 'Large Dort' genoemd omdat Ellis ook een klein schilderij had met koeien bij exact hetzelfde aanzicht van de stad, de 'Small Dort'.⁵ Niet al zijn werken van Cuyp werden aan het Londense museum nagelaten (zie ook cat. nr. 2). De kunsthistorica Elizabeth Rigby, Lady Eastlake (1809-1893) uitte kritiek op de omvang en kwaliteit van Ellis' collectie in een brief van 9 maart 1876 aan Austen Henry Layard, Trustee van de National Gallery. Zij zag 'Several large Tenier's empty in character, several ditto by Cuyp. Of these Mr B: [Frederick Burton, directeur van de National Gallery] had selected far too many, for the Cuyp's especially are ugly cows' backs, very ill drawn, however, he tells me he has discarded one of them.'⁶ John Ruskin zal het zeker met haar eens zijn geweest, maar dat neemt niet weg dat de 'Large Dort' enkele van de grootste en imposantste koeien van Cuyp toont.⁷

- 1 Zie Chong 1988 en Wheelock 2001 over de uitleg van de veestukken van Cuypp en de idee van een Hollandse Arcadia. Cornelis 2002, p. 245 zet hier vraagtekens bij. Zie ook Jensen Adams 2002, p. 60-62 over de mogelijke politieke en religieuze associaties.
- 2 Vgl. ook Den Haag/Washington 2008-2009, nr. 14; Chong 1992, nr. Calr 18.
- 3 Al op de in 1572 door G. Braun en F. Hogenberg uitgegeven gravure

met een gezicht op Dordrecht zijn koeien en een melkmeid voor de stad te zien; zie Wheelock 2008, p. 17, afb. 3; Beeldbank RAD, inv.nr. 551_15075. Op de in 1649 door Joan Blaeu uitgegeven plattegrond van Dordrecht zijn koeien en schapen aangegeven ten zuidoosten van de stad, precies in de lijn van het gezichtspunt van Cuypp; zie Beeldbank RAD, inv.nr. 551_40127.

- 4 Zie Dordrecht 2002, nrs. 6, 7, 18, 20, 26, 27, 30; Chong 1992, nrs. 47, 86, 98, B 12, C 106-114.
- 5 Chong 1992, nr. C 52 (als foutief toegeschreven aan Cuypp).
- 6 Sheldon 2009, p. 414. Tot de niet geselecteerde stukken behoort het schilderij dat zich nu in Keulen bevindt en waarop de bruine koe op de voorgrond volgens Alan Chong grotendeels overschilderd is; zie Chong 1992, nr. B 11 (als twijfelachtig).

- 7 Zie over Ruskin het inleidende essay op p. 18-19; volgens Reiss 1975, p. 120 bereikte Cuypp hier 'his furthest point in the representation of sheer bulk'. Vgl. ook het schilderij van Cuypp met een melkmeid op de veiling Parijs (Gros & Delettrez), 5 april 2011, nr. 22 (voor € 780.000 aan Richard Green).

Landschap met weg langs een rivier

ca. 1660

Doek, 113 x 167,6 cm
Londen, Dulwich Picture Gallery,
inv.nr. DPG124

HERKOMST

Noel Joseph Desenfans, Londen;
diens veiling Londen (Skinner & Dyke),
18 maart 1802, nr. 162 (onverkocht);
aan Sir Francis Bourgeois, Londen;
nagelaten aan het museum, 1811

TENTOONSTELLINGEN

RA 1903, nr. 93; Dordrecht 1977-1978,
nr. 35; Londen 2008, nr. 15; Williamsburg/
Fresno/Pittsburgh/Oklahoma City
2008-2010, nr. 15

LITERATUUR

Reiss 1975, nr. 138; Chong 1992, nr. 170;
Bergvelt & Jonker 2016, p. 63, 66 (met
eerdere literatuur en tentoonstellingen)

schappen (zie cat.nr. 19). Ook in zijn glorieuze werk uit de latere jaren 1650 laat hij meer dan eens zien hoeveel hij aan Both te danken had, zoals in dit *Landschap met weg langs een rivier*. Hierin ontleende hij aan Both het motief van een hoge boom in het midden van de compositie, waar de toeschouwer omheen moet om de verten te zien die dergelijke landschappen zo aantrekkelijk maken. Een ander voorbeeld is Both's *Doop van de kamerling* in de Royal Collections in Londen (afb. 1), waarop eveneens sprake is van een laagstaande zon en lange schaduwen. Bovendien was het motief van een scheef op een rijdier gezeten reiziger al door Both toegepast.¹

Hoewel het werk van Jan Both in de achttiende eeuw bijzonder geliefd was, werd zijn populariteit in het Engeland van omstreeks 1800 overschaduwd door die van Aelbert Cuyp. De waardering voor diens grote schilderij in Dulwich werd het beste verwoord – in 1975 – door Stephen Reiss, die er kort en bondig de lof trompet over blies met de woorden: 'A superlative painting [...], with the most beautiful autumnal colouring.'² De schrijfster en kunsthistorica Anna Jameson ging hem daarin anderhalve eeuw eerder – in 1842 – vooraf met de beschrijving 'An admirable picture'. Zij vond dat het behoorde tot 'two of the finest pictures' in Dulwich. Haar voorkeur ging uiteindelijk uit naar het andere werk (cat.nr. 6), 'the finest picture of Cuyp in the Gallery'.³

WK Voor zijn reizen beperkte Aelbert Cuyp zich tot de lage landen van de Republiek. Bij Nijmegen en Kleef zag hij de Rijn, maar een echt bergachtige omgeving, zoals hier rechts in de verte verbeeld, heeft hij naar alle waarschijnlijkheid nooit gezien. Het landschap wordt verlicht door een laagstaande zon, er rusten wat herders aan de voet van hoge bomen en een muilezelberijder krijgt advies van een herderin: gezien haar wijzende gebaar moet hij kennelijk de andere kant op. Dan zijn er nog enkele vissers aan de overzijde van de rivier. Onder Cuyps prachtige, late schilderijen met gouden zonlicht is dit een van de beste. Linksvoor markeert een repoussoir de loop van de weg. De begroeiing van de oever rechts is bescheiden. Een zeer nadrukkelijke begroeiing op de voorgrond, bijvoorbeeld in het *Landschap met herders en reizigers bij avondlicht* (cat.nr. 31), durfde Cuyp hier nog niet aan.

De Dordtse kunstenaar was diep onder de indruk van het werk van de Nederlandse schilders waarop hun herinneringen aan Italië in beeld waren gebracht. Hij had met name bewondering voor Jan Both, die zich als eerste specialiseerde in zonovergoten land-

-
- 1 Men denke aan de voorstelling van een landschap met reizigers en veerpont, bekend van een schilderij in het Rijksmuseum te Amsterdam (inv.nr. SK-A-52) en van een ets (Bartsch nr. 7).
 - 2 Reiss 1975, p. 181.
 - 3 Jameson 1842, dl. 2, p. 445, 469-470.

1 JAN BOTH, *De doop van de kamerling*, doek, 128,6 x 161,8 cm, Royal Collection Trust/
© Her Majesty Queen Elizabeth II

COLOFON

Deze publicatie verschijnt bij de gelijknamige tentoonstelling in het Dordrechts Museum, Dordrecht, 3 oktober 2021 – 6 maart 2022

TENTOONSTELLING

Projectleiding:

Suzanne Harleman

Projectassistentie:

Mieke Brand

Samenstelling:

Sander Paarlberg

Vormgeving:

Richard van den Dool en Jantijn van den Heuvel

**DORDRECHTS
MUSEUM**

Tentoonstelling en catalogus zijn mogelijk gemaakt met financiële steun van:

VRIENDENLOTERIJ

Ames
STAATER ACHTER

W BOOKS

CATALOGUS

Samenstelling en redactie:

Sander Paarlberg

Tekstredactie:

Marlies Enklaar

Auteurs:

David Blayney Brown

John Chu (JC)

Ellis Dullaart (ED)

Mark Evans (ME)

Wouter Kloek (WK)

Rieke van Leeuwen (RvL)

John Loughman (JL)

Quirine van der Meer Mohr (QMM)

Laurens Meerman (LM)

Sander Paarlberg (SP)

Lidwien Speleers (LS)

Koos van Veen

Vertaling:

Kist & Kilian (Nederlands-Engels)

Thea Wieteler (Engels-Nederlands)

Vormgeving:

Richard van den Dool en Jantijn van den Heuvel

Uitgave:

Uitgeverij WBOOKS, Zwolle

in samenwerking met het Dordrechts Museum

ISBN 978 94 625 8455 6 / NUR 646

© 2021 WBOOKS / Dordrechts Museum / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.